

Evaluering af personlige kompetencer i sosu

- de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser

Vibeke Nielsen

Social- og sundhedsskolen i Randers

Evaluering af personlige kompetencer i sosu - de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser

Publikationen indgår i Uddannelsesstyrelsens håndbogsserie som nr. 8 - 2003

Publikationen er et resultat af FoU-projekt nr. 2002-2534-0189

Forfatter: Vibeke Nielsen, Social- og Sundhedsskolen i Randers

Serieredaktion og produktion: Werner Hedegaard, DEL

Omslag: Grafisk Himmel

1. udgave, 1. oplag, august 2003: 3.000 stk.

ISBN 87-603-2332-9

ISBN (WWW) 87-603-2334-5

ISSN 1399-2260

Uddannelsesstyrelsens håndbogsserie (Online) ISSN 1399-7394

Internetadresse: pub.uvm.dk/2003/sosukompetencer

Udgivet af Undervisningsministeriet, Uddannelsesstyrelsen,
Område for erhvervsfaglige uddannelser

Bestilles (UVM 0124) hos:

Undervisningsministeriets forlag

Strandgade 100 D

1401 København K

Kun via fax nr. 3392 5219 eller e-mail: forlag@uvm.dk

Ekspeditionsgebyr: 40 kr.

Grafisk tilrettelæggelse og repro: Malchow A/S, Ringsted

Trykt på Svanemærket papir med vegetabiliske farver.

Trykt af Malchow A/S, Ringsted, som har licens til brug af Svanemærket

Printed in Denmark 2003

Publikationen indeholder et bilagsmateriale

Forord

I den nye bekendtgørelse for de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser, der blev ændret med reformen fra 2002, defineres erhvervsfaglig kompetence som en enhed af faglige og personlige kompetencer. Det er således ikke nok at være god til det rent faglige og færdighedsmæssige for at kunne fungere som en fuldbefaren social- og sundhedshjælper eller -assistent - eller pgu'er. Også de personlige kompetencer, som de er beskrevet i bekendtgørelsen, skal være i orden og indgå i en højere enhed med de faglige.

Mens evalueringen af de faglige kompetencer ved prøver eller standpunktsbedømmelser skulle være kendt stof, forholder det sig anderledes med de personlige kompetencer. Formålet med denne lille håndbog er derfor at kvalificere den bedømmelse af de personlige kompetencer, der skal se ved uddannelsernes afsluttende prøver. Følgelig er den centrale målgruppe for håndbogen de lærere og censorer, der har til opgave at foretage evalueringen af elevernes personlige kompetencer, og samtidig mere generelt skolerne, der skal tilrette uddannelserne, så arbejdet med udviklingen af de personlige kompetencer bliver tydeligt for elever, lærere og praktiksteder.

Håndbogen om evaluering af elevens personlige kompetencer er blevet til på baggrund af en konference i januar 2003, hvor emnet "Evaluering af personlige kompetencer i de afsluttende prøver" blev drøftet. Ti forskellige amter var repræsenteret på konferencen og bidrog med deres overvejelser vedrørende evalueringen af de personlige kompetencer i de afsluttende prøver. Så den foreliggende håndbog bygger på gruppens drøftelser og konklusioner.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til her at takke deltagerne - Susanne Kajberg, Jette Friis, Eva Sørensen, Mette Pedersen, Ulla Bech Hansen, Lise Knokgaard, Lene Bertelsen, Vinni

Kjærsgaard, Birgit Hass, Karen Nordby og ikke mindst Vibeke Nielsen, som har skrevet håndbogen på baggrund af drøftelserne - for et engageret arbejde med at finde løsninger på de problemer, der knytter sig til evalueringen af personlige kompetencer.

Håndbogen tager udgangspunkt i de begreber, der er anvendt i bekendtgørelsen for de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser. Derfor er det første kapitel en kort præsentation af begreberne fra bekendtgørelsen. Kapitlets indhold vil være velkendt for skoler, der til daglig arbejder med de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser, men kan forhåbentlig være til nytte for andre læsere.

Selvom håndbogen er rettet mod aktører - på skolerne og praktikstederne, censorer m.fl. - i de grundlæggende sosu-uddannelser kan dele af indholdet også have almen interesse for andre, der arbejder med at vurdere elevernes personlige udvikling i et uddannelsesforløb.

Uddannelsesstyrelsen har finansieret udarbejdelsen og udsendelsen af håndbogen, som vi håber kan blive et godt fundament for skolernes arbejde med at tydeliggøre udviklingen af elevernes personlige kompetencer og den afsluttende evaluering.

Henrik Friediger
Undervisningsministeriet
Uddannelsesstyrelsen
Område for de erhvervsfaglige uddannelser
Juli 2003

Indhold

3 Forord

7 1 Begreber fra bekendtgørelsen

- 7 Kompetencebegrebet
- 8 Personlige kompetencer i social- og sundhedsuddannelserne
- 8 Kompetencer i dybden
- 11 Læringsbegrebet i bekendtgørelsen

12 2 Faglige kompetencer i de afsluttende prøver

- 13 Social- og sundhedshjælperuddannelsens afsluttende prøve
- 14 Social- og sundhedsassistentuddannelsens afsluttende prøve
- 15 Den pædagogiske grunduddannelses afsluttende prøve
- 16 Grundforløbets afsluttende vejledende prøve

17 3 Faglige og personlige kompetencer i de afsluttende prøver

- 17 Det daglige arbejde med at udvikle personlige kompetencer
- 20 Mål for de personlige kompetencer i prøvebeskrivelserne
- 20 Personlige kompetencers vurdering i prøvesituationen
- 22 Vurderingsgrundlaget i prøvesituationen
- 24 Vurderes på præstationer eller potentialer
- 24 Projektet som grundlag for den afsluttende prøve og sammenhængen med de personlige kompetencer

26	Vægtningen mellem de faglige kompetencer og de personlige kompetencer i den afsluttende prøve
27	Etiske problemstillinger i forbindelse med evaluering af personlige kompetencer
28	4 Nyttige overvejelser for den enkelte skole
30	5 Litteratur
31	6 Bilag
	Bilag 1: Formålsparagraffer i bekendtgørelsen
	Bilag 2: Personlige kompetencer i bekendtgørelsen
	Bilag 3: Formål for den afsluttende prøve
	Social- og sundhedshjælperuddannelsen
	Social- og sundhedsassistentuddannelsen
	Den pædagogiske grunduddannelse
	Grundforløbet

Begreber fra bekendtgørelsen

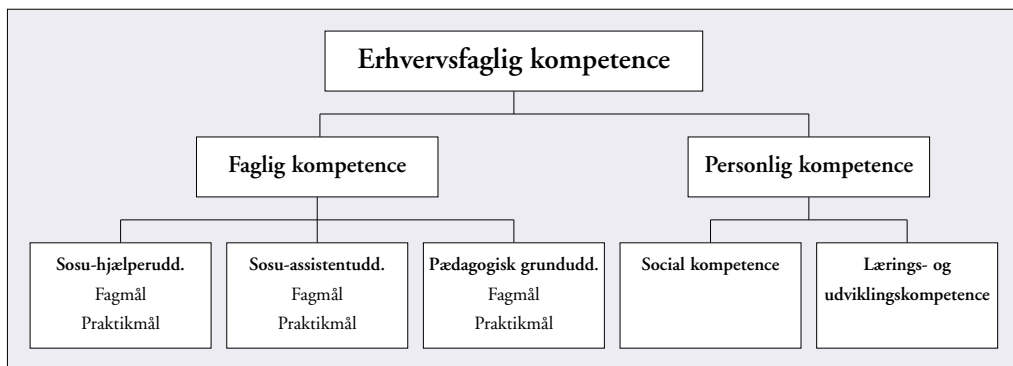
Kompetencebegrebet

Bekendtgørelsen indfører kompetencebegrebet og giver i § 1 definitionen på erhvervsfaglig kompetence og i § 2, hvad der efterfølgende forstås ved begrebet kompetence.

“§ 1. Formålet med de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser er at udvikle elevernes erhvervsfaglige kompetence. De erhvervsfaglige kompetencer består af **faglige kompetencer**, jf. §§ 10, 15, 18 og 21 og **personlige kompetencer**, jf. kapitel 3.

§ 2. Eleven har opnået erhvervsfaglig kompetence inden for arbejdsområdet, når elevens kombination af **viden, færdighed, holdninger og handlinger** sætter eleven i stand til at leve op til de krav, arbejdet stiller til den færdiguddannede.”

Skematisk kan erhvervsfaglig kompetence beskrives som faglig kompetence, som det fremgår af fagrækken med tilhørende fagmål og praktikmålene for uddannelsen, og hvor personlige kompetencer er social kompetence og lærings- og udviklingskompetence:

Kompetencebegrebet er funderet i § 2, hvor elevens kombination af **viden, færdigheder og holdninger** skal omsættes til handlinger, der er fagligt på niveau med de færdiguddannede.

Meget kort kan kompetencebegrebet fra bekendtgørelsen omsættes til:

- Det eleven ved (viden)
- Det eleven kan (færdigheder)
- Det eleven vil (holdninger)
- Det eleven **gør** (mestring)

Hvor mestring er en integreret proces mellem viden, færdigheder og holdning og udføres i praksis.

Personlige kompetencer i social- og sundhedsuddannelserne

De personlige kompetencer i social- og sundhedsuddannelserne er defineret i § 11:

“Uddannelserne skal udvikle personlige kompetencer.

Stk. 2. Personlig kompetence omfatter social kompetence samt lærings- og udviklingskompetence.

Stk. 3. Personlig kompetence har til formål at bidrage til udviklingen af elevens erhvervsfaglige kompetence samt udvikle faglig funderet selvtillid og selvværd.”

De personlige kompetencer, der er væsentlige i uddannelsen til arbejdet som social- og sundhedsarbejder, er social kompetence samt lærings- og udviklingskompetence. Kompetencedefinitionen er inspireret af den definition, som Per Schultz Jørgensen anvender i sin artikel i Uddannelse nr. 9 fra 1999, hvor kompetencer opdeles i faglige kompetencer, social kompetence og forandringskompetence.

Kompetencer i dybden

Kompetencer ses ikke blot gennem de handlinger, eleven udfører, men også gennem de overvejelser hun gør sig og ikke mindst den måde, det påvirker hendes selvværd og selvtillid som fagperson.

Kompetencer udvikler sig på flere planer, hvor især tre kompetenceplaner skal fremhæves: Et ydre plan (handlingsplanet) hvor kompetence fremstår som et ydre iagttageligt fænomen, der kan evalueres og testes. Et indre plan (kundsplan), der er langt mere usynligt, og som knytter an til den enkeltes samspil med omgivelserne og den enkeltes evne til metakognition og evne til refleksion og selv vurdering. Dette plan kan til tider iagttages, men vil kun problematisk kunne evalueres. Et endnu dybere plan (selv- og meningsplanet), som er usynligt for omgivelserne, knytter sig til den enkeltes selvværd, selvtillid og evne til at se mening og muligheder i handlingerne.

I bekendtgørelsen er antydningen af dybereliggende udviklingsplaner fremhævet i §11, stk. 3 med *“Personlig kompetence har til formål at bidrage til udviklingen af elevens erhvervsfaglige kompetence samt udvikle faglig funderet selvtillid og selvværd.”*

Man kan opstille en kompetencematrix, der både rummer kompetencer i bredden og kompetencer i dybden.

Kompetencer i bredden / Kompetencer i dybden	Faglige kompetencer	Sociale kompetencer	Lærings- og udviklingskompetencer
Handleplan			
Refleksionsplan			
Selvværdsplan			

Matrixen opfanger kompleksiteten i kompetencebegrebet og fremhæver, at det ikke er nok at udvikle kvalifikationer og færdigheder på handleplanen. Kundsplanet og det reflektive plan er afgørende for personens udfoldelse af kvalifikationerne og færdighederne, ligesom det inderste plan er en forudsætning (tro på sig selv og sine egne værdier og handlinger) for kompetenceudfoldelse.

Matrixen er først og fremmest et analyseredskab, som skal følges op med konkrete overvejelser over, hvordan kompetencerne identificeres på de forskellige niveauer. Det er vigtigt at fastholde, at i det daglige arbejde er det elevens potentiale og dermed muligheder for udvikling, der skal være i fokus.

Efterfølgende består arbejdet i at identificere indikatorer, der på hvert af planerne angiver, at den ønskede kompetenceudvikling har fundet sted. Indikatorerne skal være nøje forbundet med både de faglige mål og de personlige kompetencemål, som de fremstår i kapitel 3 i bekendtgørelsen.

Matrixen kan også bruges til etiske overvejelser over, hvor det er muligt og etisk forsvarligt at vurdere på den personlige kompetenceudvikling.

Det skal fremhæves, at kompetenceudvikling er et samlet hele, hvor udvikling af alle kompetencer er lige vigtige og indbyrdes afhængige, og uddannelserne har til opgave at fokusere på og udvikle alle kompetencerne i en integreret proces, og at personlige kompetencer udvikles, mens man lærer om noget.

Endnu en gang skal det pointeres, at adskillelsen mellem personlige kompetencer og faglige kompetencer er en analytisk adskillelse. I praksis vil de to typer af kompetencer altid være tæt forbundet.

En definition af personlige kompetencer, som er i overensstemmelse med social- og sundhedsuddannelsesreformens intentioner vil være:

Personlige kompetencer defineres som lærings- og udviklingskompetence og social kompetence, der både omfatter det synlige og udadrettede handleaspekt og det indadrettede refleksionsplan og selvværdsplanet på en sådan måde, at der er overensstemmelse mellem handlinger, refleksioner og selvværd.

Definitionen danner herefter grundlag for de følgende overve-

jelser over, hvad og hvordan personlige kompetencer kan evalueres i de afsluttende prøver.

Læringsbegrebet i bekendtgørelsen

Et egentlig læringsbegreb defineres ikke i bekendtgørelsen, men bekendtgørelsesteksten fletter sit læringssyn ind i formuleringerne om skoleundervisningen og praktikuddannelsen. Gennemgående er læringssynet, at læring er en individuel proces, der kræver elevens aktive deltagelse. Den enkelte elev konstruerer sin egen forståelse af omverdenen ud fra egne forudsætninger, og måden at tilegne sig læring på er individuel og forskellig.

Det ses blandt andet i § 3:

“Stk. 2. Den samlede erhvervsfaglige kompetence nås gennem undervisning i og elevens aktive tilegnelse af områdefag, grundfag og valgfag samt gennem undervisning og læring i praktikuddannelsen.

Stk. 3. Der skal i tilrettelæggelsen og gennemførelsen af såvel skoleundervisningen som praktikuddannelsen ske en sammentænkning af de faglige og de personlige kompetencer, jf. stk. 1, og der skal tages udstrakt hensyn til elevernes individuelle forudsætninger for at tilegne sig uddannelsernes indhold og elevernes individuelle måder at tilegne sig faglige og personlige kompetencer på.”

Det er med afsæt i ovenstående definitioner, at den følgende tekst er udarbejdet.

Faglige kompetencer i de afsluttende prøver

Selvom denne publikation beskæftiger sig med evaluering af de personlige kompetencer i de afsluttende prøver, skal de personlige kompetencer altid ses i sammenhæng med de faglige kompetencer. For at skabe et fælles udgangspunkt for debatten om de personlige kompetencer bliver der her givet et bud på, hvordan de faglige kompetencer kan beskrives i forhold til prøvebestemmelser for de afsluttende prøver.

Evaluering af de faglige kompetencer i de afsluttende prøver må tage udgangspunkt i formålet med uddannelserne, som det fremgår af § 1 i bekendtgørelsen og af formålet for den enkelte uddannelse, som det fremgår af § 14 (social- og sundhedshjælperuddannelsen), § 17 (social- og sundhedsassistentuddannelsen), § 20 (den pædagogiske grunduddannelse) og § 23 (grundforløbet) i samme bekendtgørelse¹.

De faglige kompetencer skal vurderes som slutmål, hvor der skal være nået et vist niveau, for at eleven kan bestå den afsluttende prøve.

De afsluttende prøver er teoretiske prøver, og selvom de enkelte formål med uddannelserne lægger op til, at eleverne erhverver sig forudsætninger for fx "at yde praktisk og personlig hjælp til daglig livsførelse", så kan en teoretisk prøve kun afprøve, om eleven gennem en samtale kan sandsynliggøre, at hun kan yde praktisk og personlig hjælp. Det bør også være tilstrækkeligt, da elevens evne til at handle kompetent i erhvervsfaglige sammenhænge er blevet afprøvet og bedømt i praktikforløbene. Dette dilemma, med at den afsluttende prøve er en mundtlig prøve, vil jeg vende tilbage til i diskussionen om, hvordan lærer og censor kan skaffe sig et fundament for bedømmelse af de personlige kompetencer.

1) Se bilag 1, hvor de pågældende § er hentet fra bekendtgørelsen.

Social- og sundhedshjælperuddannelsens afsluttende prøve

De faglige kompetencer i social- og sundhedshjælperuddannelsen kan således beskrives ud fra § 1 og § 14 i bekendtgørelsen. I bilag 1 er de dele af teksten, der er blevet anvendt til udformning af mål, fremhævet.

Nedenstående kriterier for vurdering af faglige kompetencer for social- og sundhedshjælperuddannelsen er som sagt hentet ud fra bekendtgørelsens tekst og bør være næsten enslydende for alle skoler, der afholder afsluttende prøver i hjælperuddannelsen.

Formål for den afsluttende prøve i social- og sundhedshjælperuddannelsen

Formålet er at give mulighed for at vurdere og dokumentere elevens opnåede erhvervsfaglige kompetencer, som fremgår af uddannelsernes formål § 1 og formålet for social- og sundhedshjælperuddannelsen § 14.

Mål

Målet med den afsluttende prøve er, at eleven kan demonstrere forudsætninger for

- selvstændigt og i samarbejde med andre at yde praktisk og personlig hjælp til daglig livsførelse
- at hjælpe til aktivering med henblik på at fastholde normal livsudfoldelse
- selvstændigt at udføre omsorgsopgaver og elementære sygeplejeopgaver
- at kunne arbejde etisk i forhold til andre mennesker, herunder have forståelse og respekt for det enkelte menneske
- at kunne bidrage til et godt arbejdsmiljø samt udvise miljøbevidsthed
- aktivt at kunne indgå i demokratiske processer.

Social- og sundhedsassistentuddannelsens afsluttende prøve

De faglige kompetencer i social- og sundhedsassistentuddannelsen kan således beskrives ud fra § 1 og § 17 i bekendtgørelsen. I bilag 1 er de dele af teksten, der er blevet anvendt til udformning af mål, fremhævet.

Formål med den afsluttende prøve i social- og sundhedsassistentuddannelsen

Formålet er at give mulighed for at vurdere og dokumentere elevens opnåede erhvervsfaglige kompetencer, som fremgår af uddannelsernes formål § 1 og formålet for social- og sundhedsassistentuddannelsen § 17.

Mål

Målet er, at eleven kan demonstrere forudsætninger for

- at vurdere behov for og selvstændigt tilrettelægge sammensatte omsorgsopgaver og aktiverende arbejde, herunder stimulering af fysiske, intellektuelle og kreative funktioner i forhold til det enkelte menneske og grupper af borgere
- at vurdere behov for og selvstændigt tilrettelægge, udføre og evaluere grundlæggende og forebyggende sundheds- og sygeplejeopgaver inden for social- og sundhedssektoren
- at udføre koordinerende og undervisende opgaver
- at kunne arbejde etisk i forhold til andre mennesker, herunder have forståelse og respekt for det enkelte menneske
- at kunne bidrage til et godt arbejdsmiljø samt udvise miljøbevidsthed
- aktivt at kunne indgå i demokratiske processer.

Den pædagogiske grunduddannelses afsluttende prøve

De faglige kompetencer i pgu-uddannelsen kan således beskrives ud fra § 1 og § 20 i bekendtgørelsen. I bilag 1 er de dele af teksten, der er blevet anvendt til udformning af mål, fremhævet.

Formål med den afsluttende prøve i den pædagogiske grunduddannelse

Formålet er at give mulighed for at vurdere og dokumentere elevens opnåede erhvervsfaglige kompetencer, som fremgår af uddannelsernes formål § 1 og formålet for den grundlæggende pædagogiske uddannelse § 20.

Mål

Målet er, at eleven kan demonstrere forudsætninger for

- alene og i samarbejde med forældre, pårørende og kollegaer at udføre pædagogisk og omsorgsrettet arbejde i institutioner, skoler og private hjem mv. i forhold til børn, unge og voksne med almindelige eller særlige behov
- selvstændigt at igangsætte aktiviteter, der udfordrer det enkelte menneske og giver det mulighed for at tilegne sig kreative, sociale og praktiske færdigheder, samt udvikler dets selvstændighed og evne til at indgå i forpligtende fællesskaber
- at kunne arbejde etisk i forhold til andre mennesker, herunder have forståelse og respekt for det enkelte menneske
- at kunne bidrage til et godt arbejdsmiljø samt udvise miljøbevidsthed
- aktivt at kunne indgå i demokratiske processer.

Grundforløbets afsluttende vejledende prøve

Grundforløbet er anderledes end de øvrige tre uddannelser, da grundforløbet ikke har som mål, at eleverne skal erhverve sig erhvervsfaglige kompetencer, men udelukkende har til formål, at eleven bliver i stand til at videreudanne sig inden for de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser. Derfor er den afsluttende prøve også kun vejledende og kravene til eleven i prøvesituationen anderledes end i de tre erhvervsuddannelser. Nedenstående er udformet ud fra bekendtgørelsens § 1 og § 23.

Formål med den vejledende afsluttende prøve i grundforløbet

Formålet er at give mulighed for at vurdere og dokumentere elevens opnåede kompetencer, som fremgår af uddannelsernes formål § 1 og formålet for grundforløbet § 23.

Mål

Målet er, at eleven kan demonstrere at

- have erhvervet faglige og personlige forudsætninger til at søge optagelse på social- og sundhedshjælperuddannelsen eller den pædagogiske grunduddannelse
- at kunne arbejde etisk i forhold til andre mennesker, herunder have forståelse og respekt for det enkelte menneske
- at kunne bidrage til et godt arbejdsmiljø samt udvise miljøbevidsthed
- aktivt at kunne indgå i demokratiske processer.

Faglige og personlige kompetencer i de afsluttende prøver

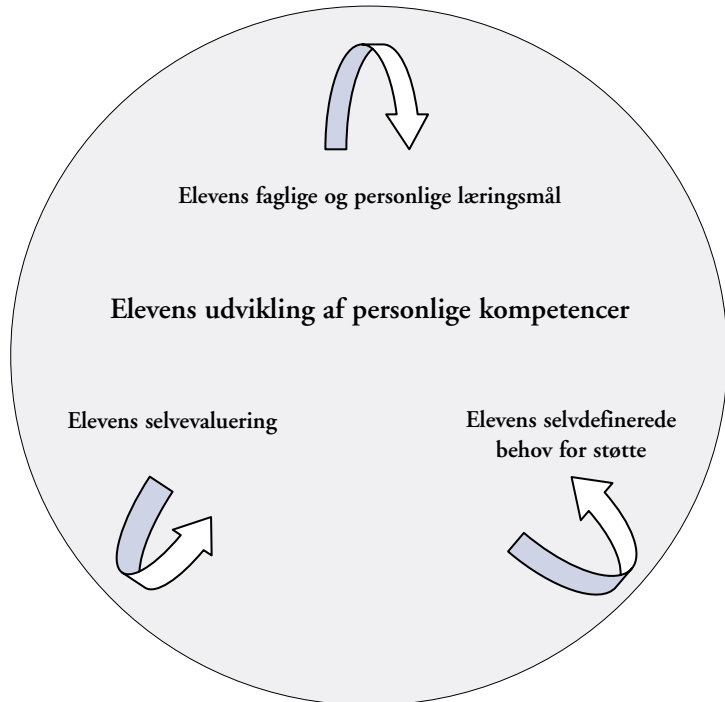
Det daglige arbejde med at udvikle personlige kompetencer

I dagligdagen består arbejdet med udvikling af faglige og personlige kompetencer af et samspil mellem elevens selvstændige arbejde med læringsmål, evaluering og udnyttelse af læringsmiljøets muligheder og skolens læringsmiljø. Læringsmiljøet har til opgave at understøtte elevens læring og fastholde og synliggøre de formelle ydre krav, der stilles til eleven i uddannelsen. Eleven må i hele læreprocessen forholde sine egne læringsmål til målene for uddannelsen, sin egen evaluering i forhold til kravene for den eksterne evaluering og sin egen udnyttelse af skolens læringstilbud i forhold til de muligheder, skolen stiller til rådighed.

Udvikling af faglige og personlige kompetencer kræver elevens involvering i og forholden sig til egen læreproces. Skematisk kan det illustreres som i modellen s. 18, hvor elevens selvstændige arbejde med kompetenceudviklingen spejler sig i de ydre vilkår for uddannelsen:

Ydre krav

Mål og indhold i uddannelserne

Ydre evaluering

Prøver og standpunkter
Praktiske bedømmelser,
udtalelser

Læringsrammer

Undervisningsmuligheder
vejledningsmuligheder, støtte-
muligheder, tekniske hjælpe-
midler etc.

De personlige kompetencer er nu en tydelig del af uddannelsernes formål og mål. Det er derfor nødvendigt at evaluere disse gennem hele uddannelsen. Men det er vigtigt at fastholde, at personlige kompetencer i sin natur er tættere knyttet til den enkeltes personlighed og derfor må behandles med skyldig hensyntagen til den enkeltes integritet og forudsætninger. Der kan således ikke være tale om, at eleven skal opnå i forvejen fastsatte slutmål og tildeles en bedømmelse på samme måde som ved faglige kompetencer.

Evaluering af personlige kompetencer vedrører i høj grad den enkeltes proces og måder at forholde sig til uddannelsen, sin egen læringsstil og læringsmiljøets muligheder. Elevens opstilling af læringsmål for personlige kompetencer og evaluering af samme er derfor hovedhjørnестenen i det daglige arbejde med personlige kompetencer.

Det er vigtigt i evalueringen at lægge vægt på den løbende evaluering, der giver mulighed for at sætte fokus på den enkeltes proces, og hvad der kan hæmme og fremme den. På den måde bliver det en fælles sag mellem den enkelte elev, elevgruppen og dennes lærer.

Evalueringen vedrører ikke alene den enkelte elevs udvikling, men tillige læringsmiljøets muligheder for at understøtte udviklingen og elevens brug af disse muligheder. Der er således lagt op til en dialog mellem eleven og læreren/vejlederen.

For at skabe og fastholde et grundlag for en sådan dialog er følgende evalueringsmatrix en mulig inspirationskilde:

	Vedr. elevs brug og videreudvikling af (faglige og) personlige kompetencer	Vedr. læringsmiljøet
Elever evaluerer:	<i>Egne læreprocesser i forbindelse med (faglige kompetencer), lærings- og udviklingskompetence og social kompetence og resultaterne heraf</i>	<i>Egen læringsstil og læringsmiljøets muligheder</i>
Lærere evaluerer:	<i>Elevernes arbejdsprocesser med personlige kompetencer og resultaterne heraf</i>	<i>Elevernes udnyttelse af læringsmiljøets muligheder</i>

For at eleven kan evaluere egne læreprocesser må komponenterne i lærings- og udviklingskompetence og social kompetence identificeres ud fra målene i kapitel 3 i bekendtgørelsen. Derefter skal det udredes, hvilke indikatorer der på handleplanet og det refleksive plan angiver, at der er sket en udvikling af den pågældende komponent. Dette arbejde er i gang rundt omkring og må videreudvikles konkret på tværs af skole- og praktikuddannelse.

En sådan evaluering bør ske på en systematisk måde og inden for i forvejen fastsatte tidsrammer.

Lærerens evaluering bør også indeholde evaluering af egen undervisning og læringstilbud, da det er en del af det læringsmiljø, som skolen/læreren stiller til rådighed for elevens læring. Kvalitetsudvikling af læringsmiljøet kræver til stadighed lærerens/lærernes professionelle udvikling af læringsmiljøet.

I den løbende evaluering må udviklingssigtet fastholdes, således at der hele tiden fokuseres på muligheder og potentialer i modsætning til begrænsninger og mangler.

Mål for de personlige kompetencer i prøvebeskrivelserne

Udgangspunkt i kapitel 3 i bekendtgørelsen, der beskriver de personlige kompetencer.

Ud fra kapitel 3 kan man formulere følgende mål vedrørende de personlige kompetencer til den afsluttende prøve:

Eleven skal demonstrere forudsætninger for

- At kunne indgå ansvarligt i samarbejde med andre og kritisk reflektere over og vurdere egen og andres indsats i en arbejdsproces
- At udvise potentiale til at håndtere forandringsprocesser
- At anvende evaluering og selvevaluering som redskab i egen og andres lærings- og udviklingsproces.

Personlige kompetencers vurdering i prøvesituationen

Den afsluttende prøve beskrives i § 33:

“Uddannelserne afsluttes med en mundtlig prøve, der har til formål at vurdere og dokumentere elevens tilegnelse af de faglige og personlige kompetencer, som den enkelte uddannelse har som formål.

Stk. 2. Eleven udarbejder alene eller i samarbejde med andre elever et projekt, som danner grundlag for eksaminationen ved den afsluttende prøve.”

Prøven er mundtlig og tager udgangspunkt i det udarbejdede projekt. Bedømmelsen sker på baggrund af den **mundtlige** fremstilling i prøvesituationen. Det udarbejdede projekt er baggrundsmateriale for samtalen. De enkelte skoler arbejder forskelligt med projektarbejde og har forskellige krav til de skriftlige produkter. Derfor bør det skriftlige produkt ikke indgå med en bestemt procentdel af prøvekarakteren, men udelukkende som udgangspunkt for samtalen.

Det er selve prøvesituationen, der er afgørende for bedømmelsen, da det er her, censor er til stede og har mulighed for at foretage en uvildig vurdering. Vurderingsgrundlaget for bedømmelsen i prøvesituationen er

- de personlige kompetencer, som eleven **demonstrerer** ved prøvesituationen - direkte gennem adfærd ved prøven eller indirekte gennem faglige begrundelser
- elevens **beskrivelse** af processen i projektet og refleksioner over den
- elevens **udtalelser** om udvikling af personlige kompetencer.

Det vil være næsten umuligt i prøvesituationen at demonstrere lærings- og udviklingskompetencer på handleplanet, og for de elever, der går op til individuel prøve, er også den sociale kompetence umulig at demonstrere på handleplanet. Bedømmelsen kan derfor komme til at hvile på for snævert grundlag.

Om det vil være muligt at udvikle metoder til demonstration af personlige kompetencer i selve prøvesituationen, vil jeg lade stå åbent og blot nævne, at nogle skoler har udviklet og afprøvet forskellige metoder, der i hvert fald demonstrerer visse dele af de personlige kompetencer. Faren vil hele tiden være, om bedømmelsesgrundlaget er bredt nok og om de valgte metoder kan anvendes både til gruppeprøver og til individuelle prøver.

Nedenstående eksempler kan anvendes ved gruppeprøver.

Eksempel 1:

Her har man ladet eleverne i grundforløbet opsætte deres eksamensprojekt forud for selve eksaminationen under overværelse af censor og har derefter inddraget situationen i selve eksaminationen.

Eksempel 2:

Her har man ladet grundforløbet holde en time-out i prøvesituationen, hvor eleverne kan reflektere over deres samarbejde i situationen og det fortsatte forløb.

Elevens udvikling i uddannelsen eller i det afsluttende projekt er kun til stede i prøvesituationen som elevens refleksioner over egen udvikling. Dette giver en begrænsning, da den verbaliserede gengivelse af egen udvikling ikke fanger de tavse dimensioner af kompetenceudviklingen. Dette bør man være bevidst om i evalueringen, men samtidig holde sig for øje at denne dimension må forventes at have været evalueret i forbindelse med evalueringen af elevens praktikuddannelse.

Det store spørgsmål er, hvad der skal og kan medtages som vurderingsgrundlag til bedømmelsen i prøvesituationen?

Vurderingsgrundlaget i prøvesituationen

Den udvikling, der er sket forud for prøvesituationen, hvad enten det er i hele uddannelsen eller kun i projektsituationen, er kun til stede som elevens beskrivelse af og refleksion over forløbet. Den tidligere udvikling, som lærer og elev er bekendt med og har fælles, kan *ikke* lægges til grund for en bedømmelse. Det kan udelukkende elevens overvejelser over denne. Censor får således kun kendskab til udviklingen gennem elevens overvejelser over udviklingen, og det er så kun den/disse overvejelser, der kan inddrages i bedømmelsen.

I forhold til den beskrevne kompetencemodel (s. 7) med kompetencer i dybden er det kun muligt for censor at forholde sig til elevens personlige kompetencer på refleksionsplanet. Handleplanet vil være meget begrænset og selvværdsplanet vil ikke være relevant at inddrage i bedømmelsen.

Men det er åbent, hvad eleven kan inddrage i prøvesituationen til at underbygge sin refleksion over egen udvikling af personlige kompetencer.

Her må den enkelte skole gøre sig nogle overvejelser over, hvilke redskaber der til daglig primært anvendes i udviklingen af personlige kompetencer. Skolen må overveje, hvordan uddannelsesplanen anvendes i forbindelse med de personlige læringsmål. Hvordan skolen vægter læringsmål i projekter, og hvordan logbog eller portfolio anvendes som dokumentation for elevens overvejelser over udvikling af personlige kompetencer. Efterfølgende må skolen overveje, hvordan de forskellige læringsredskaber skal indgå i den afsluttende prøve.

Den enkelte skole bør forholde sig til, hvordan man der ser samspillet mellem det daglige arbejde med personlige kompetencer og kravene til demonstration af personlige kompetencer i den afsluttende prøve. For eleven skal det være velkendte og afprøvede metoder, der inddrages i den afsluttende prøve. Hvis man fx har arbejdet systematisk med opstilling af læringsmål for udvikling af personlige kompetencer i forbindelse med projektarbejde gennem hele uddannelsen, vil det være naturligt også at stille dette krav til det afsluttende projekt og bede eleven inddrage sine overvejelser over læringsmål i prøvesituationen. Hvis det daglige arbejde med personlige kompetencer hviler på et tæt samspil om uddannelsesplanen, bør den inddrages i prøvesituationen.

Det er væsentligt at fastholde, at det, eleven inddrager i prøvesituationen, har relevans i forhold til *det faglige* indhold i prøven. Det vil således ikke være relevant, hvis en elev til belysning af udvikling af personlige kompetencer inddrager fx en praksissituation, der *ikke* har relevans for det faglige afsæt i projektet. Demonstrationen af personlige kompetencer knytter sig til det faglige indhold, som ligger til grund for projektet og til processen med udarbejdelse af projektet. En logbog eller en portfolio over elevens uddannelsesforløb vil således ikke kunne inddrages og anvendes som dokumentation i sig selv, men

udelukkende som afsæt for en samtale om det personlige udbytte af uddannelsen.

Det, eleven medbringer til demonstration af udvikling af personlige kompetencer, skal knytte sig nøje til det afsluttende projekt og de redskaber, som den enkelte skole til daglig bruger i læreprocesserne.

Eksempler på, hvordan de personlige kompetencer kan knyttes sammen med det afsluttende projekt, vil blive givet i det næste afsnit.

Et andet spørgsmål er, hvad der egentligt vurderes på i prøvesituationen. Er det elevens præstation eller potentiale?

Vurderes på præstationer eller potentialer

Det daglige arbejde med udvikling af personlige kompetencer sker i forhold til elevens potentiale. Eleven opsætter personlige mål i forhold til sit potentiale. Det må være lidt anderledes med den afsluttende prøve. Her vurderes på den aktuelle præstation, og eleven kan højst demonstrere sit refleksionsniveau ved at perspektivere til en fremtidig udvikling. Eksaminator og censor må i voteringen tage afsæt i det, der faktisk demonstreres i situationen og hverken, hvad der er sket forud, eller hvilket potentiale eleven har.

Sagt med lidt andre ord, så er prøvesituationen en NU-situation, hvor udelukkende erfaringer fra FORTIDEN og forestillingen om FREMTIDEN kan inddrages gennem elevens udtalelser i situationen. Men fortidens præstationer og fremtidens muligheder indgår ikke i sig selv i bedømmelsesgrundlaget.

Projektet som grundlag for den afsluttende prøve og sammenhængen med de personlige kompetencer

Den projektmodel, den enkelte skole vælger, bør tage udgangspunkt i af eleven allerede kendte metoder. Sådan at den afsluttende prøve afspejler den daglige undervisning. Hvordan den

enkelte skole vægter at inddrage udviklingen af de personlige kompetencer i projektarbejdet i dagligdagen bør afspejle sig i kravene til det afsluttende projekt.

Her vil blive givet nogle eksempler på, hvordan metoder og redskaber i det daglige arbejde kan inddrages i det afsluttende projekt.

- Inddragelse af personlige erfaringer eller personlige målsætninger som begrundelse for valg af projekt
- Opstilling af læringsmål i forbindelse med problemformuleringen
- Synliggørelse af projektprocessen gennem samarbejdsaftaler, individuelle logbøger og gruppe-logbøger
- Synliggørelse af elevernes planlægning af selve prøven og censors muligheder for at få indblik i projektarbejdets proces øges
- I selve gennemførelsen af prøven kan indlægges/inddrages metoder til afdækning af personlige kompetencer
- Indlægge et krav til projektet i form af en perspektivering, hvor eleven reflekterer over, hvad hun ville gøre anderledes, hvis hun i fremtiden skulle gennemføre endnu et projekt i en gruppe.

Ovenstående er udelukkende **metoder** til at afdække personlige kompetencer i **projektet**.

Derudover skal den enkelte skole gøre op med sig selv, hvordan de personlige kompetencer skal vurderes ud fra de faglige begrundelser, som eleven giver for sine handlinger som fagperson.

Dette er meget centralt, da det er i de faglige begrundelser, at eleven demonstrerer sine etiske overvejelser i forhold til brugere og patienter. Det kræver en faglig værdimæssig diskussion på den enkelte skole.

Vægtningen mellem de faglige kompetencer og de personlige kompetencer i den afsluttende prøve

I vurderingen til den afsluttende prøve indgår såvel vurderingen af de faglige kompetencer som de personlige kompetencer. Forholdet mellem de faglige og personlige kompetencer vil være flydende, da prøven udelukkende er en mundtlig præstation, og det bliver elevens verbale udtryk om udvikling af personlige kompetencer. Men det store spørgsmål vil altid være, hvornår eleven dumper på baggrund af en utilstrækkelig vilje til at udvikle de nødvendige personlige kompetencer i forhold til arbejdet inden for social- og sundhedsområdet.

Ovenstående efterlader lige så mange spørgsmål som svar. Hvornår demonstrerer en elev utilstrækkelig vilje og utilstrækkelige handlinger? Hvad er de nødvendige personlige kompetencer? Det må bero på en tolkning af kap. 3 i bekendtgørelsen.

Man må på den enkelte skole overveje, i hvilke situationer man finder passende med uvilje og utilstrækkelige personlige kompetencer til at dumpe en elev i forhold til beskrivelsen af personlige kompetencer i bekendtgørelsen. Der skal ikke herske tvivl om, at det nu er muligt at dumpe i forhold til manglende udvikling af personlige kompetencer vel at mærke de personlige kompetencer, der er relevante i forhold til den erhvervsfaglige kompetence.

Diskussionen må dreje sig om elevernes holdninger til andre mennesker, som ofte kan have to udtryk. Nemlig som verbal modstand mod gamle, etniske minoriteter etc. og de holdninger, der kommer til syne gennem handlinger.

De verbale udtryk kan og skal efterprøves ved den afsluttende prøve.

Handlingerne kan ikke opfanges i en prøvesituation på skolen, men udelukkende i elevens praktikuddannelse. Praktikbedøm-

melsen bør derfor vurdere elevens handlinger i samværet med brugerne.

Etiske problemstillinger i forbindelse med evaluering af personlige kompetencer

Personlige kompetencer skal altid ses i sammenhæng med faglige kompetencer og skal være rettet mod den kommende erhvervsfaglige kompetence.

Arbejdet med de personlige kompetencer skal være genkendeligt for eleven, og vurderingskriterierne skal være synlige for eleven inden prøven. Prøvesituationen bør tage udgangspunkt i elevens egen vurdering af udvikling af personlige kompetencer. Drøftelsen bør tage sit afsæt i det, eleven inddrager i drøftelsen. Ønsker eksaminator at inddrage særlige aspekter af den personlige kompetenceudvikling, bør det fremgå af prøvebestemmelserne, sådan at eleven selv kan forberede sig og fremdrage eksempler, som kan drøftes.

Skolen og den enkelte eksaminator bør også overveje, i hvilken udstrækning det er muligt på en etisk forsvarlig måde at spørge ind til udvikling af personlige kompetencer ved gruppeprøver.

Nyttige overvejelser for den enkelte skole

Den enkelte skole bør overveje følgende og foretage de nødvendige valg forud for udarbejdelse af prøvebestemmelserne for den afsluttende prøve. Prøvebestemmelserne kan være en del af uddannelsesordningen eller kan ligge som en separat bestemmelse på den enkelte skole. Men uanset, hvor beskrivelserne findes, skal de være tilgængelige for eleverne, så eleverne altid forud for en prøve er bekendt med, hvad de bedømmes på.

- Hvilke mål, der skal være gældende for den afsluttende prøve. (Det anbefales at anvende den samlede fremstilling af faglige og personlige kompetencer, som findes i bilag 3)
- Hvordan prøven skal afspejle dagligdagen
- Hvordan projektprocessen gøres synlig og inddrages i bedømmelsen
- Hvordan elevens selvevaluering indgår
- Hvordan selve gennemførelsen af prøven skal være
- Hvordan eleven får muligheder for at trække tråde til tidligere erfaringer og fremtidige muligheder som fagperson
- Hvilke muligheder vi giver censor for at være med i vurderingen
- Hvordan vi vægter bedømmelsen af de personlige kompetencer
- Hvornår vi dumper en elev på grund af manglende udvikling af personlige kompetencer
- Eventuelt også hvordan skolens værdigrundlag hænger sammen med denne drøftelse af personlige kompetencer.

Denne publikation kan være med til at sætte diskussionen om evaluering af personlige kompetencer i gang. Vi står endnu over for at skulle gøre os erfaringer inden for dette svære område, men uanset hvor meget umage vi gør os for at opfange den personlige kompetenceudvikling ved den afsluttende mundtlige prøve på skolen, så vil det være som i Vagn Steen's digt:

Den som fanger fuglen
Fanger ikke fuglens flugt
Den som plukker rosen
Plukker ikke rosens duft

På lidt mere jævnt kan det siges:

Den som taler om personlige kompetencer
Indfanger ikke hele kompetencen

Jensen, Bente (2002): *Kompetence og pædagogisk design*, Socialpædagogisk bibliotek, Gyldendal Uddannelse

Jensen, Bente (2002 a): *Evaluering af kompetence som "ny" faglighed*, Uddannelse nr. 3, 2002 Undervisningsministeriet

Jørgensen, P.S. (1999): *Hvad er kompetence? Og hvorfor er det nødvendigt med et nyt begreb?* Uddannelse nr. 9, 1999, Undervisningsministeriet

Udvikling af personlige kvalifikationer i uddannelsessystemet, Undervisningsministeriet, 1996

- 32 Bilag 1: Formålsparagraffer i bekendtgørelsen
- 34 Bilag 2: Personlige kompetencer i bekendtgørelsen
- 36 Bilag 3: Formål for den afsluttende prøve
 - Social- og sundhedshjælperuddannelsen
 - Social- og sundhedsassistentuddannelsen
 - Den pædagogiske grunduddannelse
 - Grundforløbet

Bilag 1: Formålsparagraffer i bekendtgørelsen

§ 1. Formålet med grundlæggende social- og sundhedsuddannelserne er at udvikle elevernes erhvervsfaglige kompetence. De erhvervsfaglige kompetencer består af faglige kompetencer, jf. §§ 10, 15, 18 og 21 og personlige kompetencer, jf. kapitel 3.

Stk. 2. Uddannelserne skal bidrage til, at eleverne udvikler værdier og etik i forhold til at arbejde med andre mennesker, herunder forståelse og respekt for det enkelte menneske. Uddannelserne skal endvidere bidrage til elevernes forståelse for et godt arbejdsmiljø samt udvikle elevernes miljøbevidsthed og evne til aktiv medvirken i et demokratisk samfund.

Stk. 3. Uddannelserne skal endelig give eleverne grundlæggende færdigheder i centrale almene fag og dermed give grundlag for, at eleverne kan vedligeholde og udvikle deres kompetencer og styrke deres muligheder og interesse for videre uddannelse.

§ 14. Uddannelsen til social- og sundhedshjælper har til formål, at eleven erhverver forudsætninger for selvstændigt og i samarbejde med andre at yde praktisk og personlig hjælp til daglig livsførelse, hjælpe til aktivering med henblik på at fastholde normal livsudfoldelse og selvstændigt at udføre omsorgsopgaver og elementære sygeplejeopgaver inden for social- og sundhedssektorens bistands-, pleje- og omsorgsområde.

§ 17. Overbygningsuddannelsen til social- og sundhedsassistent har til formål, at eleven erhverver forudsætninger for at kunne vurdere behov for og selvstændigt at tilrettelægge og udføre sammensatte omsorgsopgaver og aktiverende arbejde, herunder stimulering af fysiske, intellektuelle og kreative funktioner i forhold til det enkelte menneske og grupper af borgere, vurdere behov for og selvstændigt at tilrettelægge, udføre og evaluere grundlæggende sundheds- og sygeplejeopgaver inden for social- og sundhedssektorens bistands-, pleje- og omsorgsområde og udføre koordinerende og undervisende opgaver.

§ 20. Den pædagogiske grunduddannelse har til formål, at eleven tilegner sig forudsætninger for alene og i samarbejde med forældre, pårørende og kolleger at udføre pædagogisk og omsorgsrettet arbejde i institutioner, skoler og private hjem mv. i forhold til børn, unge og voksne med almindelige eller særlige behov herfor. Uddannelsen har endvidere til formål, at eleven erhverver forudsætninger for selvstændigt at igangsætte aktiviteter, der udfordrer det enkelte menneske og giver det mulighed for at tilegne sig kreative, sociale og praktiske færdigheder, samt udvikler dets selvstændighed og evne til at indgå i forpligtigende fællesskaber.

§ 23. Grundforløbet har til formål, at eleven erhverver faglige og personlige kompetencer til at søge optagelse på social- og sundhedshjælperuddannelsen eller den pædagogiske grunduddannelse, og give eleven mulighed for at afklare egne uddannelsesmuligheder og ønsker, herunder orientere sig om andre uddannelsesmuligheder.

Bilag 2: Personlige kompetencer i bekendtgørelsen

§ 11. Uddannelserne skal udvikle personlige kompetencer.

Stk. 2. Personlig kompetence omfatter social kompetence samt lærings- og udviklingskompetence.

Stk. 3. Personlig kompetence har til formål at bidrage til udviklingen af elevens erhvervsfaglige kompetence samt udvikle faglig funderet selvtillid og selvværd.

§ 12. Formålet med udvikling af social kompetence er, at eleven gennem uddannelsen

1) udvikler initiativ, selvstændighed, ansvarlighed og empati, som sætter eleven i stand til på en etisk og respektfuld måde at møde andre mennesker og blive i stand til at se sig selv og egen andel i udviklingen af mellemmenneskelige relationer,

2) udvikler evne til at yde omsorg for sig selv og andre på en nærværende og professionel måde,

3) opnår bevidsthed om egne fysiske, psykiske, sociale og kulturelle ressourcer, samt udvikler og anvender disse positivt i relationen til andre mennesker og i udførelsen af arbejdet,

4) udvikler forståelse af kommunikationens betydning for at forstå, indgå i og udvikle en professionel praksis, og

5) erkender værdien af samarbejde og udvikler evnen til selv at indgå aktivt i samarbejdsrelationer og opgaveløsning.

Stk. 2. Social kompetence opnås i uddannelsen ved, at eleven

1) opnår forståelse af betydningen af at udvikle, og aktivt efterleve, fælles mål og værdier på arbejdspladsen,

2) erfarer værdien af at indgå aktivt i et samarbejde med andre og kritisk reflektere over og vurdere egen og andres indsats i en arbejdsproces og give udtryk for egne opfattelser og synspunkter,

3) selvstændigt og i samarbejde med andre udvikler evne til at kunne tage initiativ, være igangsatte og ansvarligt følge op på fælles opgaver,

4) udvikler evne til at kunne anvende sin viden om, hvad personlig integritet og værdighed betyder i samarbejdet med andre mennesker,

- 5) udvikler evnen til, i enhver arbejdsproces, at kunne tage medansvar for den faglige, personlige og sociale del af processen, og
- 6) opnår forståelse af egen kulturel baggrund for at kunne etablere et respektfuldt samarbejde med andre under hensyntagen til sociale og kulturelle forskelle.

§ 13. Formålet med udvikling af lærings- og udviklingskompetence er, at eleven gennem uddannelsen

- 1) udvikler indsigt i læreprocesser og egne lærings- og motivationsmæssige styrker og udviklingspotentialer,
- 2) skærper sin nysgerrighed og dermed lyst til kontinuerligt at lære og til at indgå i forandringsprocesser,
- 3) udvikler færdigheder i at være aktivt søgende, spørgende og kritisk, samt til at kunne handle hensigtsmæssigt i uforudsete situationer,
- 4) udvikler sin kreativitet og sin åbenhed over for forandringer samt et beredskab til at håndtere og agere i en social og kulturel mangfoldighed, og
- 5) udvikler sin evne til at anvende evaluering og selvevaluering som et redskab i egen lærings- og udviklingsproces.

Stk. 2. Lærings- og udviklingskompetence opnås i uddannelsen ved, at eleven

- 1) tilegner sig indsigt i egen måde at lære på for at kunne tage medansvar for tilrettelæggelsen af egne og andres læreprocesser,
- 2) opnår indsigt i egne og andres reaktionsmønstre, styrker og udviklingspotentialer og bliver i stand til konstruktivt at anvende den i egen læreproces og i forhold til arbejdsopgaver,
- 3) udvikler motivation for at lære og erkender nødvendigheden af en livslang udvikling af faglige og personlige kompetencer,
- 4) bliver i stand til at reflektere over egne og andres handlinger og ud fra et etisk og fagligt begrundet standpunkt at medvirke til at forbedre praksis,
- 5) udvikler evnen til at håndtere fysiske, psykiske, sociale og kulturelle forandringer i omgivelserne, og
- 6) udvikler sin evne til at kunne vurdere og vælge redskaber til evaluering af egen og andres læreproces.

Bilag 3: Formål for den afsluttende prøve

Social- og sundhedshjælperuddannelsen

Formål for den afsluttende prøve i social- og sundhedshjælperuddannelsen

Formålet er at give mulighed for at vurdere og dokumentere elevens opnåede erhvervsfaglige kompetencer, som fremgår af uddannelsernes formål § 1 og formålet for social- og sundhedshjælperuddannelsen § 14.

Mål

Målet med den afsluttende prøve er, at eleven kan demonstrere forudsætninger for

- selvstændigt og i samarbejde med andre at yde praktisk og personlig hjælp til daglig livsførelse
- at hjælpe til aktivering med henblik på at fastholde normal livsudfoldelse
- selvstændigt at udføre omsorgsopgaver og elementære sygeplejeopgaver
- at kunne arbejde etisk i forhold til andre mennesker, herunder have forståelse og respekt for det enkelte menneske
- at kunne bidrage til et godt arbejdsmiljø samt udvise miljøbevidsthed
- aktivt at kunne indgå i demokratiske processer
- at kunne indgå ansvarligt i samarbejde med andre og kritisk reflektere over og vurdere egen og andres indsats i en arbejdsproces
- at udvise potentiale til at håndtere forandringsprocesser
- at anvende evaluering og selvevaluering som et redskab i egen og andres lærings- og udviklingsproces.

Social- og sundhedsassistentuddannelsen

Formål med den afsluttende prøve i social- og sundhedsassistentuddannelsen

Formålet er at give mulighed for at vurdere og dokumentere elevens opnåede erhvervsfaglige kompetencer, som fremgår af uddannelsernes formål § 1 og formålet for social- og sundhedsassistentuddannelsen § 17.

Mål

Målet er, at eleven kan demonstrere forudsætninger for

- at vurdere behov for og selvstændigt tilrettelægge sammensatte omsorgsopgaver og aktiverende arbejde, herunder stimulering af fysiske, intellektuelle og kreative funktioner i forhold til det enkelte menneske og grupper af borgere
- at vurdere behov for og selvstændigt tilrettelægge, udføre og evaluere grundlæggende og forebyggende sundheds- og sygeplejeopgaver inden for social- og sundhedssektoren
- at udføre koordinerende og undervisende opgaver
- at kunne arbejde etisk i forhold til andre mennesker, herunder have forståelse og respekt for det enkelte menneske
- at kunne bidrage til et godt arbejdsmiljø samt udvise miljøbevidsthed
- aktivt at kunne indgå i demokratiske processer
- at kunne indgå ansvarligt i samarbejde med andre og kritisk reflektere over og vurdere egen og andres indsats i en arbejdsproces
- at udvise potentiale til at håndtere forandringsprocesser
- at anvende evaluering og selvevaluering som et redskab i egen og andres lærings- og udviklingsproces.

Den pædagogiske grunduddannelse

Formål med den afsluttende prøve i den pædagogiske grunduddannelse

Formålet er at give mulighed for at vurdere og dokumentere elevens opnåede erhvervsfaglige kompetencer, som fremgår af uddannelsernes formål § 1 og formålet for den grundlæggende pædagogiske uddannelse § 20.

Mål

Målet er, at eleven kan demonstrere forudsætninger for

- alene og i samarbejde med forældre, pårørende og kollegaer at udføre pædagogisk og omsorgsrettet arbejde i institutioner, skoler og private hjem mv. i forhold til børn, unge og voksne med almindelige eller særlige behov
- selvstændigt at igangsætte aktiviteter, der udfordrer det enkelte menneske og giver det mulighed for at tilegne sig kreative, sociale og praktiske færdigheder, samt udvikler dets selvstændighed og evne til at indgå i forpligtende fællesskaber
- at kunne arbejde etisk i forhold til andre mennesker, herunder have forståelse og respekt for det enkelte menneske
- at kunne bidrage til et godt arbejdsmiljø samt udvise miljøbevidsthed
- aktivt at kunne indgå i demokratisk processer
- at kunne indgå ansvarligt i samarbejde med andre og kritisk reflektere over og vurdere egen og andres indsats i en arbejdsproces
- at udvise potentiale til at håndtere forandringsprocesser
- at anvende evaluering og selvevaluering som et redskab i egen og andres lærings- og udviklingsproces.

Grundforløbet

Formål med den vejledende afsluttende prøve i grundforløbet

Formålet er at give mulighed for at vurdere og dokumentere elevens opnåede kompetencer, som fremgår af uddannelsernes formål § 1 og formålet for grundforløbet § 23.

Mål

Målet er, at eleven kan demonstrere at

- have erhvervet faglige og personlige forudsætninger til at søge optagelse på social- og sundhedshjælperuddannelsen eller den pædagogiske grunduddannelse
- at kunne arbejde etisk i forhold til andre mennesker, herunder have forståelse og respekt for det enkelte menneske
- at kunne bidrage til et godt arbejdsmiljø samt udvise miljøbevidsthed
- aktivt at kunne indgå i demokratiske processer
- at kunne indgå ansvarligt i samarbejde med andre og kritisk reflektere over og vurdere egen og andres indsats i en arbejdsproces
- at udvise potentiale til at håndtere forandringsprocesser
- at anvende evaluering og selvevaluering som et redskab i egen og andres lærings- og udviklingsproces.

Uddannelsesstyrelsens håndbogsserie

I denne serie udsender Uddannelsesstyrelsen publikationer med baggrundsorientering om lovgivningen, uddannelser og enkelte fag samt vejledninger om god praksis mv. Håndbøgerne er rettet mod uddannelsernes drift.

I 2002 og 2003 er følgende udkommet eller under udgivelse i serien:

2002:

- Nr. 1: Råd og vink om mediekundskab niveau C på hhx (Internetpublikation)
(Erhvervsgymnasiale uddannelser)
- Nr. 2: Råd og vink om det naturvidenskabelige eksperiment på htx (Internetpublikation)
(Erhvervsgymnasiale uddannelser)
- Nr. 3: Klare Mål Engelsk: Faghæfte nr. 2 (kun tilgængelig online på www.klaremaal.uvm.dk)
(Grundskolen)
- Nr. 4: Klare Mål Historie: Faghæfte nr. 4 (kun tilgængelig online) (Grundskolen)
- Nr. 5: Klare Mål Samfundkundskab: Faghæfte nr. 5
(kun tilgængelig online på www.klaremaal.uvm.dk) (Grundskolen)
- Nr. 6: Klare Mål Natur/teknik: Faghæfte nr. 13
(kun tilgængelig online på www.klaremaal.uvm.dk) (Grundskolen)
- Nr. 7: Klare Mål Geografi: Faghæfte nr. 14 (kun tilgængelig online på www.klaremaal.uvm.dk)
(Grundskolen)
- Nr. 8: Klare Mål Biologi: Faghæfte nr. 15 (kun tilgængelig online på www.klaremaal.uvm.dk)
(Grundskolen)
- Nr. 9: Klare Mål Fysik/kemi: Faghæfte nr. 16
(kun tilgængelig online på www.klaremaal.uvm.dk) (Grundskolen)
- Nr. 10: Klare Mål Tysk: Faghæfte nr. 17 (kun tilgængelig online på www.klaremaal.uvm.dk)
(Grundskolen)
- Nr. 11: Klare Mål Fransk: Faghæfte nr. 18 (kun tilgængelig online på www.klaremaal.uvm.dk)
(Grundskolen)
- Nr. 12: Fokus på beskrivelsen af elevens alsidige personlige udvikling (UVM 5-407)
(Grundskolen)
- Nr. 13: Råd og vink om matematik på htx - med fokus på anvendelser af ny teknologi
(Internetpublikation) (Erhvervsgymnasiale uddannelser)
- Nr. 14: Råd og vink om Informationsteknologi niveau A på hhx (Internetpublikation)
(Erhvervsgymnasiale uddannelser)
- Nr. 15: Råd og vink om psykologi på hhx (Internetpublikation)
(Erhvervsgymnasiale uddannelser)
- Nr. 16: Klare Mål Kristendomskundskab: Faghæfte 3
(kun tilgængelig online på www.klaremaal.uvm.dk) (Grundskolen)
- Nr. 17: Klare Mål Idræt: Faghæfte 6 (kun tilgængelig online på www.klaremaal.uvm.dk)
(Grundskolen)
- Nr. 18: Klare Mål Musik: Faghæfte 7 (kun tilgængelig online på www.klaremaal.uvm.dk)
(Grundskolen)
- Nr. 19: Klare Mål Billedkunst: Faghæfte 8 (kun tilgængelig online på www.klaremaal.uvm.dk)
(Grundskolen)
- Nr. 20: Klare Mål Håndarbejde: Faghæfte 9 (kun tilgængelig online på www.klaremaal.uvm.dk)
(Grundskolen)

Uddannelsesstyrelsens håndbogsserie

Fortsat fra forrige side

- Nr. 21: Klare Mål Sløjde: Faghæfte 10 (kun tilgængelig online på www.klaremaal.uvm.dk) (Grundskolen)
- Nr. 22: Klare Mål Hjemkundskab: Faghæfte 11 (kun tilgængelig online på www.klaremaal.uvm.dk) (Grundskolen)
- Nr. 23: Klare Mål Dansk som andetsprog: Faghæfte 19 (kun tilgængelig online på www.klaremaal.uvm.dk) (Grundskolen)
- Nr. 24: Råd og vink på tværs af fagene på hhx (Internetpublikation) (Erhvervsgymnasiale uddannelser)
- Nr. 25: Prøver Evaluering Undervisning. Dansk 2002 (UVM 5-422) (Grundskolen)
- Nr. 26: Prøver Evaluering Undervisning. Matematik - Fysik/Kemi 2002 (UVM 5-423) (Grundskolen)
- Nr. 27: Prøver Evaluering Undervisning. Fremmedsprog 2002 (UVM 5-424) (Grundskolen)
- Nr. 28: Prøver Evaluering Undervisning. Praktiske fag 2002 (UVM 5-425) (Grundskolen)
- Nr. 29: Orientering om folkeskolens afsluttende prøver 2003 (UVM 5-427) (Grundskolen)
- Nr. 30: Råd og vink om erhvervs-case på hhx (Internetpublikation) (Erhvervsgymnasiale uddannelser)

2003:

- Nr. 1: Typografi og læselighed - på skærm og papir. Bruger Vejledning til skrifttypen Union (UVM) (Erhvervsfaglige uddannelser)
- Nr. 2: Bruger Vejledning til MultiMedia Engelsk. Tegnsprogsstøttet undervisningsmateriale til engelsk inden for træfagene for elever med hørevanskeligheder og andre vanskeligheder under erhvervsuddannelse (UVM) (Erhvervsfaglige uddannelser)
- Nr. 3: Projekt, case, opgave - hvad er projektarbejde i eud? En håndbog (UVM 7-360) (Erhvervsfaglige uddannelser)
- Nr. 4: Bruger Vejledning til Smedeuddannelsen. Tegnsprogsstøttet undervisningsmateriale til Smedeuddannelsen for elever med høre-, læse- og andre vanskeligheder under erhvervsuddannelse (UVM) (Erhvervsfaglige uddannelser)
- Nr. 5: Bruger Vejledning til Skærm-baseret Svendepøve. Prøveforberedende undervisningsmateriale til elever med læsevanskeligheder og andre vanskeligheder under erhvervsuddannelse mv. (UVM) (Erhvervsfaglige uddannelser)
- Nr. 6: Manual for tilsyn med undervisning i dagbehandlingstilbud samt på opholdssteder og døgninstitutioner (UVM 0121) (Grundskolen)
- Nr. 7: Kontaktlærerens værktøjskasse (UVM) (Internetpublikation) (Erhvervsfaglige uddannelser)
- Nr. 8: Evaluering af de personlige kompetencer i sosu - de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser (UVM 0124) (Erhvervsfaglige uddannelser)

Publikationerne kan købes hos Undervisningsministeriets forlag eller hos boghandlere. Visse publikationer er trykt i meget begrænset oplag og kan derfor kun rekvireres i ganske særlige tilfælde mod betaling af et ekspeditionsgebyr.

Internetpublikationerne kan frit downloades fra www.uvm.dk - til eget brug.

På UVM's website - på adressen: <http://www.uvm.dk/katindex.htm> - findes en oversigt over hæfter i Uddannelsesstyrelsens publikationsserier udgivet i 1999, 2000 og 2001